

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség czíme alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). Hirdetések díja: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, félooldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 4 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 2 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árendemény adatik. Bélyegdij minden hirdetésnél külön 30 kr.

Egyes szám ára 15 kr.

Az előfizetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések szintén a szerkesztőhöz intézendők.

Megnyitó alelnöki beszéd,

melyet a tiszántúli református egyházkerületi Egyházi Értekezlet 1897. szeptember hó 21-én Szatmáron tartott közgyűlésén elmondott
Balogh Ferencs, theol. tanár.

Tisztelt Közgyűlés!

Két sírhalomnak kellett feldomborulni, míg az Értekezlet 3-ik gyűléséhez elérhetett. Világi elnökét a közgyűlés Váradon, egyházi elnökét Szatmáron nem láthatta; borús szemmel tekinthetünk üres helyeikre. A történelem többször szomorú mezején ismétlődnek ily jelenetek. A keresztyén egyház alakulása legkezdetén, az első diakonus: István, az egyik apostol: Jakab, világi és egyházi tényezők, elszakították a halál által övéiktől . . . a társak, a hitbeli testvérek letörölvén könyeiket, haladtak tovább a jövő építésébe. Ez a mi kötelességünk is. Az a tudat adhat nyugtot kinek-kinek, hogy egyénre egészen nézve legüdvösebb élet az, mely a Krisztus és egyháza szolgálatában folyt le. Ilyen életre törekedjünk! Az a csodálatos ország, birodalom, melyet keresztyén egyháznak ismer a történelem, nem romlik el, mint a világbirodalmak, hanem nő és gyarapodik. Annak, a ki azért munkálkodik, a mi el nem vész, él érdeme az el nem vesztetőben: Pál, Kálvin és Dévai érdemei úgy a Bárány könyvében, mint a történelemben feljegyezvék, műveik jegeezülvék a nagy keresztyén, a kálvini és a magyar egyházban; ilyképen szellemileg e földön is hatnak mai napig.

Tisztelt közgyűlés! Értekezletünk a történelmi nyomokon mozog. Megalakult Debreczenben (1894), mely város és egyház, kánon, hitvallás és főiskola alkotó mivoltánál fogva, ma is központja az alföldi

magyar reformátusságnak. Vele csaknem egykorulag izmosult fel a váradi szomszéd egyház, melyben vivta a kálvinizmus nagy elvi harczeit; ez egyház régi nagyságának oszlopai: az erdélyi fejedelmek, collegiuma, zsinatai elmúltak ugyan s más hatalom nyomult a helyére: de a romok alól alig száz év előtt kikelt egyházzal találkozott 2-ik közgyűlésünk (1895), mely egyház a régi magyar történet író szavaival szólva „tövissek között lilium“ gyanánt illatoskodik. Itt vagyunk a 3-ik közgyűlésen, mondhatjuk „szent helyen.“ Szatmárt és vidékén bontakozott ki legelőbb a tiszamenti magyarság a középkor pólyáiból, a valdens jelszó szerint a „sötétség mögötti fény“ itt tömörítette intézménynyé a reformációt, adta első püspökeit, espereseit és épen Szatmárnak jutott a történelmi dicsőség, I. Rákóczy György fejedelem alatt, kebelébe fogadni a nemzeti zsinatot, melynek száz kánona, majdnem harmadfél századig fentartó csontozata volt az egyház testének. Mind 3 hely nagy multnak tanuja és a mi szép! mind a 3 pont teljes tudatában van, hogy mi volt ő, és fenn kívánja tartani Istennek ígését az áramlatok ellenében; sziget maradni elmerületlenül a hullámok között, a bibliai tudomány lámpására szegezvén tekintetét. Minden mesterséges és emberi kézzel gyújtott tűz elalszik, vagy időként gépek által ujítható fel: míg az Isten által gyújtott világosság, minő az évezredek óta világító nap a természetben, nem alszik el; sem az isteni kijelentés, minő az ő és új szövetségben adott vallási világosság.

I. E történelmi szellők érintése után vessük fel először *létkérdésünket*. Mire való

s miért az ujdonkeletű Egyházi Értekezlet? Legelőbb is képileg felelek e kérdésre: új tüdőt szerezni az egyház testébe, hogy több levegőt s vele élenyt szívhasson, új vért nyerhessen... Minden intézmény életszer-vekkkel látja el magát. Az egyház sohasem nélkülözte azokat, sőt haladó természeténél fogva újabb és újabb szerveket teremtett a korok szükséglete s a helyzet adta lehetőség határában. A láthatatlan és leglényegesebb alaptényező a Megváltó Jézus Krisztus élőhatása alatt egyházunk eddigi fenntartó szervei: a templomi szószék, az iskola, a hivatalos gyűlések, az irodalom. Ezekkel rendelkezünk a reformáció óta. Igaz, hogy a folyvást változó politikai viharokban százával vétettek el templomaink, némultak el szószékeink, a dombról a völgybe szorítottunk, példa rá a nem messze fekvő Erdőd, a hol első zsinatunk megzendült, hol püspöki székhely is volt, ma az evangéliom gyertyatartója üres ott... de sok régi pont megmaradt, újak is keletkeztek. Igaz, hogy a reformáció által éleire keltett sok iskolánk bezárult, mint a váradi és szatmári elsőrangú collegiumok, de maradt meg sok, új is keletkezett, ápoljuk azokat áldozat olajával, szeretet melegével és lelkesedés lángjával. A hivatalos gyűlések fel az országos zsinatig, ha néha szüneteltek is, a szabadságot elfojtó zsarnoki időkben, de mihelyt ragyogott az alkotmány nap arca, működésüket azonnal megkezdték, erő gyűjtő,

erő központosító testületek gyanánt működnek ma is. A nemzeti nyelvű sajtó, az irodalom, a reformáció által szólaltatva meg, folyvást szolgálja egyházunkat. A Károlyi biblia, Szenci zsoltárai ma is őseink nyelvén zengenek ajkainkon. Igaz, hogy ma már e hatalmas fegyvert, megragadta minden, sőt épen a hit és reformáció ellenes rétegek is, ha valahol itt kell résen lenni, de e téren is van lélekzésünk, 1843-ban és 1858-ban egyházi lapunk csak egy volt, ma 13-ra emelkedik számuk, nem sok de nem is épen kevés. Mig szószék, iskolák, kormányzó gyűléseink, sajtónk a rendes keretekben működnek és szép eredményeket mutatnak fel, egyházunk sem szűnik meg. De jövőjére más is kell, a mi a fejlődést nézi.

Új tényezője minden haladásnak a *társadalmi erő*; a közös célra törekvők szabad és önkéntes tömörülése, hogy ezer és ezer kar, elme s akarat hasson a gyér egyesek helyett. Ily egyház társadalmi nyilatkozat akar lenni az Egyházi Értekezlet. A külföldi protestáns egyházak, már régen megragadták az új eszközt, lelkészi értekezletek s külön egyletek alakjában. Mi is eljutottunk a kerületi egyházi értekezlet megvalósulásához. Itt van megtestesülve alig 3 éves életű. Kezdetén vagyunk. Nyitva az Értekezlet, minden lelkész, minden presbyter, minden egyháztag, nők és férfiak előtt egyaránt, kiki tagjává lehetvén, képzeljük el az eszményi

✠ TÁRCZA. ✠

Imádság

a mult idők kiválóbb magyar alakjainak emlékére szobrokat állíttató magyar királyért.

A debreczeni főiskola imatermében 1897. szeptember 29-én tartotta Csiky Lajos, theol. akad. tanár és főisk. lelkész.

Előfóhász.

Megfogadjuk Atyánk, megfogadjuk szent Fiad apostolának intését, hogy *legyenek könyörgések a királyokért* (I. Tim. 2, 1. 2), mert imé könyörgésnek lelki áldozatával járulunk elibed jó és nagy királyunkért. Egy nemzet, a magyar, szent lelkesedésének örömtüzébe im' bévetjük, jó Atyánk, vallásos buzgalmunk illatos tömjénét is, hogy szálljon annak füstje oltárod elibe, s mutassa te néked, hogy ha *a te nagy irgalmasságodból újonnan szültél minket az élő reménységre* (I. Pét. 1, 3): buzgó hála szava kél a mi ajkunkon, s csak reád tekintünk, téged magasztalunk, nemzeteknek Atyja, királyok Királya, Isten, mi Istenünk! Amen.

Imádság.

Mely nagyok a te cselekedeteid s mely csudála-

tosok a te dolgaid, Isten, jó Atyánk, ki úgy vezérelt a nemzetek útait, s úgy *tartod kezében a királynak szívét, mint a vizeknek folyását* (Péld. 21, 1): rohanó árként porrá törve, vészes sziklaúton vezérelt azokat, majd meg lágy csörgedezésben virágos partoknak sutogó fái közt viszed céljuk felé.

Mily jó vagy te, Atyánk, hogy midőn annyi századokon át suhogtatád nemzetünk fölött haragod vessejét, s oly sok vizsály tüze gyúladt ki e haza terein, völgyein király s nemzet között: ma királyunk szíve forró szeretettel dobog mi értünk s népünk milliói egy hanggal éltetik a te fölkenetet, a jó, a nagy királyt.

Mily nagy a te jóságod a sokat szenvedett, a félreismert, vagy nem is ismert magyar nemzethez, jó Atyánk, hogy bételjesítéd mi rajtunk szent Fiad apostolának ama szavát is, hogy *a vendégek által angyalokat fogadjunk szállásunkra* (Zsid. 13, 2), kik magas szárnyalással kiemelnek minket a homályból s nagy hatalmuk erejével népeid tanácsába helyeznek.

Énekeljete az Istennek, énekeljete; énekeljete a mi Királyunknak, énekeljete (Zsolt. 47, 7). Zengjen vig énekszó, hangozzék a diadalmi égek nevednek dicsősítésére, jó Atyánk, mert *örül a nép, mikor uralkodnak az igazak* (Péld. 29, 2).

állapotra jutást, ha a 800 ezer lelket számláló tiszántuli egyházkerületből *ezrenként* tömörülnének ide! ha mást nem sajtónkat, a tudományos és népies vallásos irodalmat, anyagilag is hathatósan elősegélhetnénk. A maihoz hasonló közgyűlések a kerület nevezetesebb pontjain, találkozási lehetnek nagyszámu lelkes hitrokonoknak, világi és egyházi részről, góczpontjai a hő sugárzó egyéni erőknél, hol az atyafiak egymást erősíthetik. A pünkösztől jelenetek és hatások az együvé sereglettek körében állhatnak elő, a hívő lelkek szabad találkozására a szivekben sokszor enyészhetlen nyomokat és kikelendő mustármagokat hagy. Lángról gyul a láng. Dévai Genfben érkezésekor olvasta a frissen megjelent *Institutiót* (Kálvin fő műve) s a kálvini hitirányzat arany izmait átvonta a magyar reformáció szikla rétegébe. Egyházunk közérdekeit tisztázó oly kérdések és dolgozatok tárgyalhatók közgyűléseinken, melyek máshová előkészítés nélkül, nem férnek be, a közérzet és vélemény itt kifejezésre jut, a termékeny gondolatok a tettek kapuiba, az életre törés réseibe vitetnek át s az élő szó s sajtó szárnyain érvényesülnek.

II. Vessük fel másodszer azon vezérgondolatot, mely *sarkcsillag* gyanánt tartozik irányítani az *Értekezlet* hajóját, mely biztosíték is, hogy az *Értekezlet* a helyes uton és kellő cél felé haladjon. E vezérgondolatot ezen tételben fejezem ki: *minden az egyházból induljon ki s minden az egy-*

házért történjék, még pedig a Krisztus megtisztított egyházáért, mely a mikörünkben magyar református egyház neve alatt él. Az egyház isteni intézmény, Isten akarta és hozta létre szentfia által. Mi az egyház alkotó hivek csak időbeli részei vagyunk, élőkövei az egyház épületének, mint voltak őseink, az uri várakban, a kunyhókban, a gályarabságban. Az egyházat a hű nemzedékek adják át az utódok szakadatlan sorozatának. Az egyház „oszlopa és erőssége az igazságnak“ (I. Tim. 3, 15.). Az a mi lelki, vallási hazánk, ettől elpártolni hűtlenség. Ugy forgolódjék tehát minden tag, lelkészek és hallgatók, belső és külső renden levők, hogy az egyház épüljön, emelkedjék az egyéni érdekek háttérbe süllyedjenek. Isten úgy akarta, hogy az ő egyháza minden népben, minden nyelven, minden országban egyedi alakulást vegyen, hogy mindenütt meleg ágyai legyenek és kertei a Krisztus evangéliomának. A látható egyház térhez és nemzethez kötött. Nemzet és egyházközi, vagy nemzet és egyházfeletti egyház csak fogalmi képzet, a tényeknek nem felel meg. Legyünk nyugodtak, sőt biztosak, a Montblank tövében, Hollandia és Skócia tavainál, a Themze szélein, az új világ téerein vagy a Tisza mentén külön tömörült ref. egyházak megannyi alkotó részei a reformáció széles egyházának, külön tagozatai, anélkül, hogy határaik szétbontatnának. Valamint egy várost nem úgy melegítünk fel,

Bizony, Atyánk, nagy a mi örömünk s hálaadástól repes előtted lelkünk minden gondolatja, hogy elhoztad mi reánk, adtad nemzetünknek az utóbbi napok nagy eseményeit.

Hozzánk vezérléd lépteit egy nagy birodalom ránk nézve idegen, nagy uralkodójának, s mint egy karácsonyi hallelujaként zendítéd föl ajkairól az angyali szózatot: *e földön . . . az emberekhez jóakarata* (Luk. 2, 14). Oda emeléd, jó Atyánk, hatalmad e földi képviselőjének lelkét, hogy nemzeti nagy multunk emlékein lelkesedve, dics-éneket zengett jelenünk fényéről s ő tanítá nekünk, hogy a mi jövőnket, nemzetünk jövőjét, bizonynyal ékesen s jól fogja megszöni a te szent tetszésed.

Az erős Isten nagy Ur és nagy Király (Zsolt. 95, 3); nagy vagy te mi Urunk, hogy így alkottad a királyok szívét s barátunkká tetted a föld hatalmasát.

De légyen néked örök dicsőség, mi mennyei Királyunk, kiválóképen azon nagy kegyelmi jóakaratedért is, melylyel a mi földi királyunk lelke gondolatait úgy hozád e napokban nemzetünk szívéhez, hogy öröm és hála érzelmei élnek ma a mi királyunk iránt minden magyarnak szívében.

Óh bizony törhetetlen meggyőződéssé emelted te e szép haza rónáin, bércei völgyei között s folyóinak mentén a szentírónak eme mondásait: *a királynak vidám*

orcájában élet vagyon; a királynak jóakarata olyan, mint a tavasi esőnek sűrű köde (Péld. 16, 12. 15).

Elhoztad jó Atyánk, — áldassék érte szent neved! elhoztad hazánkra a te igaz jókedvednek nagy eszterdejét, midőn királyunk jó szívét valódi fejedelmi tette készíté akarated.

Köszönjük nagy Isten, hogy nemzeti létünk második évezredének elején ily nagy királyt adtál mi nekünk, ki megértve népének buzgó vágyódását, nemzeti nagyjai iránt való hálás kegyeletét: főlemelé akarata szavát s kimondá a nagy szót: szobrot emeltetek a magyar nép multja ama nagyjainak, a kiknek a fején nem ragyogott ugyan királyi korona, de a kik kitüntek lelkük igazával, hitők erejével, eszöknek lángjával, hős bátorságukkal.

A te neved dicsértessék ezért, mennyei jó Atyánk, mert tudjuk, hogy a te Szentlelked sugalta királyunk lelkébe e királyi nagy gondolatot.

Te tanítád őt, hogy tisztelje meg Fiaid tudománya egyik magyar vértanújának s egy hitbuzgó főpapnak emlékezetét; te hívtad őt, hogy emelje ki a mult ködéből két nagy keresztyén hősi bajnokunknak s egy hadverő vezérnek tűnő alakjait; te adtad neki a nemes gondolatot, hogy a magyar haza első történetíróját s egy régi magyar jogtudóst s az egyszerű vándor dalnokot, köbe vésetvén alakjaikat, megmentse a jövő tanulságára.

ha utetzáit tele rakjuk kályhakkal, hanem ha egyes lakóházakba helyeztetnek azok: úgy a világ nemzetei is akkor melegedhetnek fel az evangyeliom által, ha saját egyházaikban ég a tűz. Mi a magyar ref. egyház sebeit kötözzük, annak életét ápoljuk, ezt teszik első sorban a többi hitrokon egyház hivei is a maguk körében, akkor mindenütt virulás áll elő. Az erősebb hitű segítse a gyengébb hitűt, a szeretet hatalma diadalmaskodjék a közönyösök felett, legyünk egyek Isten törvénye előtt meghajlásban. Az egyházban mindenki találhat munkatért üdvözlünk ott minden munkást, ne idegenítsük el a tenni akarókat. Az egyháznak szüksége van minden fiára, talentomainkat javára hasznosítsuk. Akkor magyar egyházunk fel fog szülemelni.

III. Szóljunk végre arról mikép lehet az egyház ily irányító erő? Kálvin nem csak első rendű theologus, hanem első rendű jogász is volt, a többi reformátorokat az által is felül multa, mert megalkotta mondjuk visszaalkotta, reformálta, az egyházi alkotmány forráspontjait a *presbyteriumot*, szabad választás, tehát képviseleti alapon. E büvös eszközzel hatolt be a kálvinizmus a szabadságszerető emberek közzé, így hozzánk is. A hol egyház van ott van presbyterium is és megfordítva. E csodás eszköz kimerítve nincs, fejleszhető szélesíthető. A presbyteriumban szakosztályok, egyes presbyterek elnökléte

alatt bizottságok alakíthatók, melyek felöllehetik tevékenységeik körében az egyház építő műveket. Ha van iskolaszéke, lehet árva-ügyi, szeretet-ügyi, jótékony egyleti bizottsága s ide az ujkor szükséglete szerint felügyelete és vezetése alá bevonhatók a régi presbiterissák és diakonissák mintájára a jótékony ref. nőegyletek stb. A római egyház a papság mellett szervezett mellékhadssereggel bír: a számos férfi és nő szerzetes rendekben. A kálvini egyház ezt a világba ható prebiterével ellensúlyozhatja. A világra szóló Presbiteri Szövetség a lelkészek száma mellett kitünteti a presbiterek számát és erejét is, mert azok kormányzó társak megannyi vállak az egyház igazgatásának hordozásában. A magyar ref. egyház 2000 lelki pásztora mellé oda kell számítani és állítani a presbitereket, nálunk tehát a körülbelől 15,000 presbiter tartozik az egyház építésében közremunkálkodni. A hugonotta francia egyháznak 3000, a skót szabad egyháznak 12000 presbiter van. Ha minden presbiter megteszi a maga kötelességét, mely nemesak gyűlésbe járásban áll; ha hitveseik presbiterissákként a női körben segítő társaikká lesznek; ha a család anyák is mint a Tábita és Lorántfi Zsuzsánna Egyletek már is mutatják, cselekvés terére lépnek, a legkeresztyénibb, a felebaráti szeretet áldást harmatozó mezején: mily lendület, mily életpezsgés indul meg! Minden ma már

S mit mondjunk, jó Atyánk, ama nagy cselekedettedhez, hogy Lelked erejének áldó fuvallata eloszlátá királyunk szivéről a bántó emlékezet fellegeit is s nemzetünk nagyjai közé vette föl azokat, kik ősei ellen karddal a kezükben küzdve harcoltanak.

Nem, Atyánk, nem találunk szavakat, hogy leírjuk irántad való hálánk mélységes érzelmét. Meghajlunk a te országodnak trónja előtt s örömmel hirdetjük a mi országunk trónja fényességét, honnan kegyelmedből igazság s bölcsesség áradozik alá.

Igen szép ékes korona a vénség, mely az igazságnak útában találtatik (Péld. 16, 31), mondá a te bölcseséged szava. Óh Atyánk, te megtanítád nemzetünket ama boldogító tudományra is, hogy igen szép ékes korona az is, mely ősz királyunk fején kegyelmedből, Urunk, hazánk boldogítására tündököl.

Áldd meg, Atyánk, nemzetünket mindenkoron nagy s bölcs királyokkal. Add, hogy a mostan uralkodó királyi Felsőnek ragyogó példája soha el ne tűnjék azoknak szeméből, a kiket majdan te hazánk trónjára ültetni jónak látsz.

Áldd meg királyunkat hosszú országlással; áldd meg felséges királynénkat és az egész uralkodó családot. Áldd meg a király tanácsosait, összes alattvalóit.

Zengjen, zengjen ma e hazában az ének mindnyájunk ajkáról:

Áldd meg Ur Isten! a népeket,
Melyek e magyar hazában
Találták nyugvó helyeket
Fejedelmünk árnyékában.
Tartsd meg e haza békességét,
Nyelvét, határit, törvényét,
Oltalmazd ennek épségét,
Mint a te szemeid fényét.

(Dics. 220, 7-ik v.)

Ámen.

Mi Atyánk! stb.

Megáldás.

Mi Urunk, a király életének esztendeit szaporítsad meg és az ő esztendei legyenek, mint sok nemzetségnek esztendei (Zsolt. 61, 7). Add szánkba a te szolgáltnak, Sámuelnek bizonyágtételét, melyet Saul királyról monda az egész népnek: *Látjátok-e, a kit választott az Ur, hogy niucsen ő hozzá hasonló az egész nép között! És felkiálta az egész nép és mondának: éljen a király!* (1. Sám. 10, 24). Ámen.

divatos u. n. belmissiói ág, presbiteriumok utján és a lelkész kalauzolása mellett, a helyi szükségletek, erő és körülmények tekintetbe vételével felöllelhető. Ily módon az egyházból a presbitertumból indul ki a tevékenység patakja, az ő rétjeit öntözi, ő érte hat, foly, kereng.

A presbiteriánusságban még ki nem aknázott új és nagy erők rejlenek. Az egyházmegyei és egyházi értekezletek szép feladata a szunnyadó erőket felkelteni és működésbe hozni és eképen segélyére lenni az egyháznak. Egyházunk legizzóbb kérdésében a *lelkészek anyagi helyzete* javításában, ha a magyar állam szive meg nem dobban s 2 millió magyar református lélek hü, hazafias és felvilágosult lelki gondozóit, tovább is engedi jutalmazatlanul és kellő támogatás nélkül keseregni Hágárként a pusztában, utoljára is a presbiteriumok s a hívó ezrek tiszte leendő új és gyökeres intézkedésekkel segíteni, a legutolsó esetben azon utra térni, mely az államtól nem segélt, szabad egyházak életútja: ez az osztályos önkéntes adózás (voluntarizmus) neve alatt bámulatos sikerre vezetett.

Ez azonban nagy rázkódásokkal jár s csak vég szükség ténye, ultima ratió, lehet, mert a történelmi egész multtól eltéréssel járna. Ez a nép uralmi (demokratiai) szerkezetből foly. — Presbiterink és a hívek szivét hassa át, tovább is mint hatotta át ugy a békekötések hatalmas, mint a gályhrabság siralmas korszakában a tiszta hazafiság (patriotismus), mert „ez a nagyság és növekedés elemét képezi a ker. egyházban.“ MacLeod angol presbiterián lelkész szerint is. Igen! a tiszta hazafiság edzi a hitet is, a hit pedig egyeseket s általa a nemzetet az evangéliomi igazságokhoz vezeti és ezek által az egész testületet az önzetlenség, áldozatkészség és lelki tisztaság magaslatára emeli.

Csak egyszerre ne akarjunk mindent, hanem bizonyos egymásutánban. Ez vezet sikerhez, ez a bölcsesség útja.

Hitrokoni szeretettel üdvözölve a 3-ik közgyűlést, Isten áldását kérve jelen működésére, — a közgyűlést megnyitottnak nyilvánítom.

Ferenczy Gyula bizottsági előadó beszéde*

az egyházi adózásról, a belhivatalnokok fizetéséről és az egyház-fenntartási alapokról beterjesztett törvény-javaslat és bizottsági munkálát tárgyában.

Mélyen tisztelt értekezleti gyűlés!

Most harmadízben állítottam e helyre, hogy egyházkerületünk mívelt s áldozatkész híveihez s buzgó és lelkes belhivatalnokaihoz, a magyar ref. egyház anyagi megépülésének nagy munkájáról szóljak és különösen az egyetemes egyházi adórendszer ügyének megnyerjem a szíveket.

Érzem, hogy e pillanat döntő s a nagy reform-eszméknek vagy véglegés diadalmat, vagy teljes bukást jelent.

Érzem, hogy el kelle jönni a percnek, melyben a szavakra tetteknek kell következnie, érzem s valami szent borzalom s csüggettség szállja meg szívemet.

Miért?

Talán azért, mert a nagy vállalkozáshoz erőm elégtelen, vagy a bús őszi idő miatt, mely hervadásával a reménységet csaló termésével, sűrű ködeivel lelkemre ül és keblemet komor sejtelmekkel elteli.

A társadalom, a haza s benne a mi egyházi éltünk megújulásának tépett reményszálai jutnak eszembe s a ködről, mely mint a tenger a sárga avarra s a kopár homokbuczkákra, az útszéli fákra és kertekre leszállt, az a mélységes apály, mely a nemzet jobbjai által örömmel hirdetett szabadelvű eszméket, nemzet építő terveket, társadalmat megújító váradalmakat hordó régen várt dagályra, olyan hamar bekövetkezett.

Mennyivel lelkesebb volt mindenütt nemzetszerte a közhangulat a nagy egyházi reformjavaslatok életbeléptetése előtt! Abban az időben, melyben három évvel ezelőtt a magyarsággal együtt egyházunk is megmozdult és az egyház megújításának eszméjét felszínre dobta s az első nagy értekezleti közgyűlésre a Tiszántúlról Debreczenbe gyűlt!

Nincs mit tagadni, a nagy egyházpolitikai reform-törvények, a melyeket a nemzet érdekében mi is óhajtottunk, a melyek megvalósításáért első sorban mi is küzdöttünk s a melyek zavartalan életbeléptetése egyedül a protestáns egyházak szabadelvű gondolkozásának és hazaszeretetének köszönhető: első sorban mi ellenünk fordult és azoknak vált javára a törvényessé tett reverszális-vadászat és vásárlás miatt, a kik a multban teljes erőből elleneztek és a jelenben elfojtott dühvel túrik és a jövőben teljes bosszuérzéssel és elszántsággal készek megostromolni.

Es a midőn egyházunk helyzete naponként nehezebb; híveinket a reverszális és a felekezetenküliség naponként apasztja; ellenünk hatalma nő és sorainkban elégedetlenség morajlása kél és túlterhelt híveink, nyomorgó belhivatalnokaink zúgása hallszik; midőn az idő nagy elhatározásokat és merész tetteket kíván: mi még mindig csak tétovázva állunk, alkalmasabb időre várunk és nyugodtan hallgatjuk, a mint egymásután magyar templomaink és iskoláink ajtaja itt-ott becsapódik s a kis gyülekezetekben a magyarság és a szabad emberi eszmék oltárán az utolsó láng is végsőket lobog.

Itt az utolsó perc, a melyben tenni kell, itt a végső veszély, a mely teljes elpusztítással fenyeget. És ez a körülmény ad erőt nekem arra, hogy a csüggedés

* E szép és tartalmánál fogva különösen fontos beszédet ajánljuk mindenkinek munkás figyelmébe. Egyházunknak egyik leg-égetőbb kérdéséről van szó, a hol csupán nagyszabású reform alkotások nyuithatnak kielégítő segítséget. Szerk.

képeit elűzve, tehetségemen feletti erőt és bátorságot merítsek ahhoz az előttem álló feladathoz. Erőt és bátorságot annyival inkább, hogy a mely ügyet nem karolt fel eddig semmi magán vagy hivatalos testület, az egyházi reformoknak akadt melengetője az értekezletben s még inkább azért, mert a melynek sulya, e reformok képviselője, előterjesztése, eddig csak vállaimra nehezült; most egy bizottság fényes tehetségeire, magas érdekldésére támaszkodhatik. Az ügy, a melyet eddig egymagam hordoztam, immár az ő ügyök is és ezt tudva, ebben bizva, éltető reménységgel kiáltom oda önöknek, a kik itten a magyar reform. egyház és a magyar társadalom jövődjén aggódva összegyűltek, hogy ha jót akarnak, *újítsák meg az egyház külső-belső intézményeit, hozzák be az egységes adórendszert, méltányosan rendezzék a belhivatalnokok fizetését, okosan gondoskodjanak tartalék-alapok felállításával a jövőről és a szövetkezeti eszme értékesítésével fektessék pénz- és vagyonkezelésüket helyesebb alapra és siessenek segélyére a vergődő magyar társadalomnak is.*

És tegyék ezt hamar, tegyék míg nem késő, mert azok az intézmények, a melyek a magyar református egyház anyagi ügyeinek szervezetére vonatkoznak, *elavultak és roskadozni készülnek.*

Negyedfélszázada, mióta e hazában a magyarság a református egyházat itt megalapította és a magyar hitvallás zászlója itt e honban felemeltetett. Akkor, a midőn török, német és nemzetfejedelmi uralom osztozott feletünk s ez idők jelleméhez képest egyházaink függetlenül, egyenkint alakultak s mint önálló köztársaságok, a nemzeti pusztulás tengerének kis szigetjéi, külön alkotmány-levéllel úgy szervezkedtek, hogy annak sorsát ki az Isten ígéjének hirdetésére vezető gyanánt közējök hivatott, úgy biztosítsák, hogy minden testi munka, foglalkozás és gond nélkül, erejét és idejét teljesen az evangelium szent ügyének szentelhesse.

Ez idő volt az, melyben a papoknak és lévitáknak terményeket, állatokat, iparcikkeket, pénzt és szolgáltatásokat rendelték fizetésül és azt csak a föld birtok adott a hazában jogokat, föld adományokkal látták el őket.

Ez idő volt az, melyben külső és belső ellenség ellen kellett küzdeni, melyben a magyarság rendekben, osztályokban, külön érdek által vezetve egymás erejét gyengíteni, széthuzott, elnemzetlenedett s a pusztuló ország útján haladt, mind addig míg 1848-ban a rendi-privilegiumok eltörülve a megyei kiváltságokat megszüntetve, egységes nemzetté nem alakult s a megyei rendszert a parlamenti alkotmányos formával nem egyesíti.

1848 méginkább 1867 óta óriási a mit Magyarországnak haladt. Csak a múlt év csodáira emlékezzenek. csak a jelen helyzet eseményeire tekintsenek, csak saját viszonyaikra gondoljanak!

Minden megváltozott, minden ujja alakult ebben a hazában; a külső helyzet és a magyar földnek képe is, a belső helyzet és az országnak társadalma is. Nem a földbirtok az egyedüli vagyon többé a hazában munkás, hivatalnok, iparos, kereskedő, művész, tudós, mind egyformán megtud élni, mind tisztességes kenyért és állást tud kiküzdeni.

A mi nem változott, az csak a magyar református egyház. Ez még most is a törökhódoltság korában él időszerűtlenné vált keserves termény adóival. Ez még most is csak a földet tartja vagyonnak és a vagyon más formáit nem ismeri s meg sem adóztatja. Ez még most is azt gondolja, hogy a régi elnököknek, az Isten igehirdetőinek, a prófétáknak még ma is teljesen elég

48 előtti patriarkális társadalom szükségleteihez mért búza, tengeri, faggyu, napszám, kezelő és földhasználatban álló fizetés s hogy a református egyházaknak még ma is szükséges az elkerülhetetlen szétszórt helyzet és az eltűnt idők viszonyaiba alkalmazott gazdasági szervezet.

Végzetes csalódás, mely végveszélybe dönt, ha minél hamarabb tisztultabb s józan belátásnak helyt nem fog adni, mely felfogni képes, hogy a régi világ mindörökre elmúlt és a kívánsága is mindörökre elmúlt; hogy az ősök lobogós kopjája, pánczélinge, hatalmas ijja, nagy faekéje, rendi szervezete, mozdíthatatlan földbirtok-rendszer, patriarkális egyházi és társadalmi berendezkedése meg sem állhat többé, nem a mai világba való többé s nem azért csak, mert elavult, hanem azért is, mert még emellett *önmagában is rossz és tarthatatlan.*

Vagy talán egy olyan adórendszerben, mely míg egyfelől csak az ingó vagyont és csak a földbirtokot képes megadóztatni, addig másfelől helységenként és egyénenként, adónemenként és kiszabásonként oly végtelen és szédítő egymásutánban váltakozik, oly minden észszerűség, oly minden méltányosság nélkül terheli és oly kevéssé tud az idő, hely, egyén szükségéhez alkalmazkodni: lehet ilyen adórendszerben valami jó, valami tőkéletes? Legfeljebb a romlás, melybe egyházainkat dönti, melynek hívei az aránytalan teher miatt roskadoznak, melynek belhivatalnokai az elégtelen fizetés miatt zúgolódnak.

Nem rosszul mondtam, nemcsak az elégtelen fizetés miatt, hanem kivétel nélkül maga a fizetés miatt, melyet csordapásztorok módjára ma is önmaguk szednek, mely lélekocsujával, termény-adóival, szolgálmaival ezer alkalmat teremt arra nézve, hogy belhivatalnok és gyülekezeti tag egymással versengjenek, égjenek és egyházait is égessék.

El ezzel a tarthatatlan rendszerrel, mert hála a felekezetenkívüliségről és a szabad reverszálisokról szóló törvények rendelkezéseinek, az evangelisták vakbuzgalmának, ma-holnap nem lesznek hívek és hála a belhivatalnokok képzésében elkövetett végtelen mulasztásoknak, a megélhetést sem biztosító fizetésnek, ma-holnap nem lesznek lelkeszeink és tanítóink sem és egyházunk feloszlik atómjaira; híveink, gyülekezeteink, a minthogy nincs semmi közös erő, semmi egységesebb, hatékonyabb szervezet, mely összetartaná őket: elpusztulnak egyenként s magokra hagyva nem lesz erő, mely őket megmentené!

És mégis volna ily erő: az egyesülés, mely minden egyes tag és egyház oltalmára az egész nagy egyház eszközeivel rendelkezne, mely a szétfolyó mai dogmatikus egyetemese egyházi egységet egy gazdasági unióvá alakítaná, *az egyetemes adórendszer*, az egyház anyagi ügyeinek korszerű újraszervezése, az egyház feladatának a társadalmi szociálistikus célokkal való kiszélesítése, egy okos, mívelt, korszerű egyházközgazdasági politika megteremtése.

Ennek eredménye volna elsőben az, hogy a ref. egyház fentartására és céljainak elérésére az egész református egyház ereje és vagyona egyformán rendelkezés alatt állana. Hogy megszűnnék a mostani adórendszerrel együttjáró ezer kellemetlenség, torzsalkodás, egyenletlenség elhallgatnának az egyenlőtlen és túlterhelő teherviselés miatti panaszok és orvosolva lenne a nyomorgó belhivatalnokok jogos követelése.

De ez még nem mindamaz előny, mely az anyagi viszonyok korszerű rendezésével járna.

Egy közgazdaságilag helyes, egyforma elvek szerint kiszabott adórendszernek az egyház külső és belső erejének fellendülése is rögtön nyomában járva. Nemcsak azt tenné lehetővé, hogy az egyházi adót a közadók mintájára kiróhatókká és beszédhetőkké válnának, nemcsak arra engedne lehetőséget, hogy a köz és állami segély igazságosan eloszthatóvá váljék, hanem kulcsát adná annak is, hogy *miel tartozik az állam a magyar református egyház terheinek hordozásához hozzájárulni?*

Mivel tartozik? Ez a kérdés sokak fülébe igen visszásan hangzik és azok már hirtelen rámondanak, hogy semmivel.

De míg e hazában nemcsak a magyar római katolikus egyházat, hanem a hazafiatlan nemzetiségi egyházakat is oly fejedelmi bőkezűséggel nem segíti, hanem egyedül fenntartja az állam; míg a katolikus felekezetek papjai fizetésének állami kiegészítéséről gondolkozik s a katolikus és más nem protestáns és nem is magyar egyházak autonómiájának megteremtését tartja fő feladatának; míg az 1848. XX. t. cz. elnincs törölve, mindaddig mi magyar reformátusok is megköveteljük, ha nem is a fejedelmi főpapi javakat, egyházak, káptalanok, iskolák dus ellátását, de legalább a méltányos és kötelezett segítséget.

Mi legyen a segély? azt egy egyetemes adórendszer segélyével oldhatjuk meg egyedül. *A magyar állam azon terheinket tartozik magára venni, a melyeket egyházi és iskolai intézményeink fentartására nézve saját magunk már el nem viselhetünk.*

Egyházaink és iskoláink az államnak válnak első sorban javára. Ha a katolikusokat is nem is segítené, ameddig terhét hordozzuk, hasznára válunk: akkor is annyiban megilletve az állam anyagi támogatása.

Tudom azonban, hogy ha az 1848. XX. t. cikk szerint a melynek szellemét ma is hangsúlyozzuk, ha a viszonyosságnak megfelelőleg, melyet méltán várunk, ha köztörvények útján is egyházunk egyetemének, a hogy egyedül elfogadhatjuk, nyujtaná is az állam a segély: mégsem szolgálna az autonómiának függetlenségének egyedül s nem emelné az tekintélyünket magával az állammal szemben.

Epen azért nekünk szoros kötelességünk erőnk mindenütt megfeszíteni elébb addig a mértékig, a meddig még lehető, midőn az állami hozzájárulást igénybe vennők. Epen azért nekünk szoros kötelességünk anyagi ügyeinket olyan körülményekkel berendezni, hogy az egyszer megállapított állami segítségen kívül többre ne lehessen szükségünk, sőt, hogy lassanként nyerő forrásokat keresvén teljesen nélkülözhezzük is azt.

Ha anyagi viszonyaink rendezése, tarthatatlan adóügyeinek megváltoztatása, behivatalnokaink fizetésének rendezése és a jövőt biztosító egyházfentartási alapok létesítése nélkül vakon rohanunk az államsegély után, úgy járunk, mint aki opiumhoz vagy morphiához szokik s mindig nagyobbodó adagra van szüksége; vagy mint a gazda, mely szűkös jövedelmét adóssággal pótolva, lassanként teljesen elhanyagolja gazdaságát és tisztán csak a kölcsönökre támaszkodik; szóval elpusztulunk s tönkre megy velünk a magyar vallás az önkormányzat eszméje és sok fontos kincs, a melyet a nemzet számra mi képviseltünk.

Nekünk az öngyilkosságot elkövetni, magunkat és egyházainkat elveszíteni, dicső mult után lassan elsenyvedni, elrohadni nem szabad, nekünk meg kell ragadni az egyedüli megmentő kezét és el kel fogadni a kibontakozás az újjászervezkedés tervét minél hamarabb.

(Folyt. köv.)

KÖZÉLETÜNK.

A körös-ladányi lelkészválasztás.

Több rendbeli felszólalás tárgyát képezte már lapunkban e lelkészválasztási ügy. Epen azért a kedélyek megnyugtatóra és kölcsönös felvilágosításra fog szolgálni az egyházmegyei bíróságnak ez ügyben hozott következő ítélete, melyet indoklásával együtt közlünk:

A k.-ladányi egyházban 1897. évi június hó 10-ik napján megejtett lelkészválasztás ellen azon ok miatt, mert az erdélyi egyházkerületből pályázott Bod László, Csák Aladár, Técsi József és Vajda Mihály lelkészek az egyházi törvények 206. §-a alapján eljáró küldöttség által a választatásból kizárattak; mert továbbá a szolgálati bizonyítványal nem birt Józsa Károly választatónak lett kijelentve; mert az említett küldöttség Bod László személye irányában elfogult volt, mert a küldöttség eljárása ellen 534 választó már a választás megejtése előtt tiltakozott, mert a választásra bocsájtott névsora a választást megelőzőleg csak egy vasárnapon lett a szószékről kihirdetve; s mert végre a megejtett lelkészválasztás alkalmával két szavazattal több találtatott, mint a hány választó szavazatát beadta, — Gyulai József és társai k.-ladányi egyháztagok panaszzal élvén ezen lelkészválasztási ügyben a békésbányai egyházmegye bírósága — az egyházmegyei ügyész meghallgatása után — következőleg

Í T É L T:

Az 1897. évi június 10-én megejtett k.-ladányi lelkészválasztás ellen Gyulai József és társai egyháztagok által a választás megsemmisítése iránt benyújtott panaszt az egyházmegyei bíróság előzetes vizsgálat elrendelése nélkül elutasítja és a lelkész választást megerősíti.

Költségek nem merülvén fel a panaszlók által letett 50 frt részükre vissza adadni rendeltetik.

Indokok:

1. Panaszosoknak az ellen tett felszólamlásuk, hogy a pályázók közül Bod László, Csák Aladár, Técsi József és Vajda Mihály erdélyi egyházkerületbeli lelkészek, az egyházi törvények 206. §-a alapján megalkotott lelkészjelölő küldöttség által a pályázatból kizárattak és pedig azon ok miatt, mert minősítési okmányukat egyedül a püspök irta alá, nem alkalmas arra, hogy ezen alapon a választás megsemmisíttessék.

Eltelkenve ugyanis attól, hogy az egyházi törvényeknek 230. és 234. §§-ai, a melyek a lelkészválasztás megsemmisítésének okait taxatív felsorolják, a választatásból való kizárást nem minősítik érvénytelenítő körülménynek: teljesen jogosult és törvényszerinti volt a küldöttségnek a panaszlók által nehezelt eljárása.

Az egyházi törvények 8. §-a, melyre a panasztevők hivatkoznak, illetőleg ezen §-nak c. pontja ugyanis világosan kimondja, hogy az öt egyházkerületet egyetemesen érdeklő ügyekben, — melyek közé a lelkészminősítés és a lelkészválasztások ügye is tartozik — a zsinat az erdélyi egyházkerületre nézve is törvényhozó testületet képez. Ennek alapján az egyházi törvények 188. §-a az erdélyi egyházkerületet ép úgy kötelezi, mint a többi egyházkerületet Ezen törvényszakaszban pedig világosan és félremagyarázhatatlanul meg van állapítva, hogy a lelkészek minősítési fokozatát az egyházkerületi elnökség állapítja meg, és az adja ki a minősítési okmányt is. Ily okmányok kiállítására tehát

egymaga a püspök nincs jogosítva, mert az erdélyi egyházkerületben is biztosítva van a világi elemnek az egyházkormányzatban való részvétele s az egyházkerületi elnökséget egymaga a püspök nem képezheti.

De még azon esetre is, ha az egyházi és világi kettős elnökségnek a többi egyházkerületek által elfogadott elvétől eltért volna az erdélyi egyházkerület joggyakorlata: a többi egyházkerületek az egyházi törvényeinkkel ellentétben álló ezen joggyakorlatot elismerni nem kötelesek oly esetekben, melyek az ő belügyeiket is érintik; s épen azért azon lelkészminősítési okmányokra nézve, melyek a többi egyházkerületekben érvényesítetnek, kötve van az erdélyi egyházkerület is az egyházi törvények 188. §-ának rendelkezéséhez és pedig annál is inkább, mert az általános joggyakorlat szerint is az alakszerűségek azon helyi körülmények szerint bírálandók meg, a hol érvényesítetnek.

Midőn tehát a lelkészjelölő küldöttség az egyházi törvény 207. §-ának azon rendelkezését követte, a mely szerint a kellő minősítvény nélküli pályázatok félreteendőek: ezzel csak törvényszerű köteleességét teljesítette és a választás megsemmisítésére jogalapot nem szolgáltatott.

2. Panaszosoknak azon észrevétele, hogy Józsa Károly, daczára annak, hogy szolgálati bizonyítványa nem volt a pályázati kérvényhez mellékelve, választáson kijelöltetett: ezen ügy elbírálásánál döntő nyomtatékkal nem bír; mert egyfelől az 1897. május 12. felvett lelkészjelölési jegyzőkönyv 4-ik pontjának reá vonatkozó részében ezen hiány, hivatalos és illetékes nyilatkozattal pótolva lett; másfelől pedig a választás eredményére nézve Józsa Károly jelöltetése — a ki egyetlen szavazatot sem nyert — semmi befolyást nem gyakorolhatott.

3. Azon állítás, mintha az egyházi törvények 206. §-a értelmében megalakított küldöttség Bod László személye ellenében elfogult lett volna: sem elégséges ténybeli adatokkal, sem pedig kellő bizonyítékokkal támogatva nem lévén — figyelmet szintén nem érdemelt.

4. Hogy a választásra bocsátottak névsora csak egy vasárnapon lett kihirdetve, és pedig 1897. május 16. napján, mint a pályázatok számbavételét követő vasárnap, ez teljesen megfelel az egyházi törvények 208. §-a rendelkezésének.

5. Hogy a választásnál beadott szavazatok összehámlálásánál két szavazattal többet találtak, mint a mennyi választó leszavazott: ezen hiba, mely nem tartozik az egyházi törvények 230. §-ának esetei közé, a választás megsemmisítésének okául szintén nem szolgálhat; mert eltekintve attól, hogy a kérdésben levő 2 szavazat — a választási jegyzőkönyv tanúsága szerint — a többséget nyert Tóth József esett szavazatok összegéből levonattott, a megválasztott Tóth József 397 érvényes szavazatával szemben a többi jelöltekre összesen esett 41 szavazat oly elenyésző kisebbséget képez, hogy a két hibás szavazat a választás eredményét sem kétségé, sem bizonytalanná nem tette.

Mindezeknél fogva a k-ladányi lelkészválasztás ellen emelt panasz elutasítandó és a választás megerősítendő volt.

Ezen ítélet, annak meghozatala után nyomban kihirdettvén, az ellen a panaszló felek képviselői felebezésüket jelentették be.

Miről nagyt. esperes úr s általa a k-ladányi egyház presbiteriuma, továbbá Gyulai József és társai képviselőiben dr. Szűcs Sándor mező-túri ügyvéd s végre a

lelkészszé megválasztott Tóth József, jelen ítélet közlésével értesítendőek.

Kelt a békés-bánáti ev. ref. egyházmegyei bíróságnak 1897. évi augusztus hó 25. napján H.-M.-Vásárhelyen tartott üléséből.

A máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegye közgyűlése.

Szept 23-án tartottuk Huszton a templomban őszi közgyűlést, mely sok érdekes tárgyánál fogva egyike marad legemlékezetesebb gyűléseinknek.

Szóllóssy Antal e. m. gondnok gyűlésmegnyitó beszédében megemlékezett *Máté László* salánki lelkész haláláról, ki 41 évig működött Salánkon. Volt esperes-jelölt és buzgó tanácsbíró. Élettörténet megírására *Bodnár Bélát* szöllitotta fel a közgyűlés.

Tagok igazolása után *Csernák István* esperes jelentése olvastatott, mely hü képét rajzolja egyházmegyénk mult évi szellemi és anyagi állapotának. A vallás-erkölcsi állapot egyházainkban kielégítő. A templomi istentiszteletet mindenütt gyakorolják a hivek. Vadházasságok, törvénytelen szülöttek esetei számottevők ugyan, de nálunk az országban terjedő szektáskodás, felekezetenélküliség nem észlelhető. Egy eset jelentett be olyan házasság, melyre a felek nem kérték ki az egyház eldását. Megemlékezik a jelentés főt. Püspök urunknak a máramarosi egyházközségekben tett látogatásáról, mely az ott működő missionariusokban és a hivekben is, fokozta az egyház iránt való buzgóságot. Az adományozásról szóló szakasz, fényes tanubizonyítást tesz arról, hogy e szegény patriában is vannak adakozó lelkek. Itt urasztali felszerelésekre, amott építkezésekre nyíltak meg adakozásra a kezek. E szakasz szerint az Isten dicsőségére 2396 frt 34 kr. gyűlt össze. Építkezett 5 egyház 2959 frt költséggel.

Lehangoló az esperesi jelentésnek iskola-ügyünkről beszélő részlete. Iskoláinkban a tanítók szorgalma, vele együtt a tanulók előmenetele, a mult évihez viszonyítva hanyatlóban van. Jobb tanítóink elhagyják egyházainkat s mennek az államhoz, az üresen maradt tanítói állás nehezen tölthető megint be. Így sok, még tehetősebb egyházaink is le akarnak mondani iskola fenntartó jogukról. Hiába egészíti ki az állam 400 frtra az egyházi tanítói fizetést, az ifjabb ref. tanítók, kivált akik állami képzőből jöttek ki, nem szolgálnak az egyháznak, talán, mert több a teher s e többlet hordozásához nincs elegendő vallásos buzgóság.

Egyházmegyénk a vizsgára menő tanítónak 20—25 frt segélyt szokott adni. De a segélyt nyert tanítók egyrésze vagy le sem teszi a vizsgát, vagy ha leteszi is, hamar itt hagyja egyházmegyénket. Esperes urnak ez előterjesztésére közgyűlésünk kimondotta, hogy esperes ur a vizsgára menő s segélyben részesülő tanítóktól kötvényt vegyen, melyben kötelezze a tanító magát arra, hogy ha a vizsgát le nem teszi, vagy ha leteszi, de egyházmegyénkben még két évig nem működik, a segélyt visszatéríti. 33 tanító közül jeles 10, jó 12 és elegendő 11.

A népmozgalmi adatok szerint született egyházmegyénkben fi 487, nő 452, összesen 939; meghalt fi 311, nő 284, össz. 595. Összeeskettetett házaspár tisztán református 114, vegyes 54. Tankötelesek 6—12 évig fi 1428, nő 1360 összesen 2788; ebből iskolába járt 2529. Ismétlő iskolások száma 1007; ebből iskolába járt 629. Áttért hozzánk 8, kitért 6. Lelkek száma 19997. Most 10 éve volt 13.668.

A tanítók változásáról bemutatott jelentésben fel-

tűnő volt, hogy Péterfalvára az ideiglenes minősítésű tanító, esperesi engedély nélkül vitetett be, holott ez ellenkezik a Zs. T. 429 §ával. No de meg is lakol a bűnös. Fegyelmi vizsgálat rendeltetett el.

Miután egyházmegyénkben olyan gyakori a tanítók költözködése, hogy egy év alatt némelyik háromszor (példa rá Halmi), némelyik kétszer (példa rá Gyulai) választott s költöztetett tanítót, — úgy, hogy ez magában elég kiüríteni egy szegény egyház pénztárát — egyházmegyénk feliratot küld a főt. Egyházkerülethez, melyben kéri, hogy a tanítók változását az eddigénél szigorubb szabályrendelettel korlátozza és ha köteles a lelkész két évi helyben nem maradás esetén az egyház költözködtető költségeit felerészben megtéríteni, ez a törvény, a tanítókra is alkalmaztassék.

Bizottsági jelentések következtek ezután. Örvendünk, hogy gyámpénztári ügyünk teljesen rendben van és készséggel emelte a közgyűlés jogérvényes határozatokká a pénzkezelést szigorító gyámbizottsági javaslatokat. — A tanügyi bizottság jelentése lényegében belefoglaltatván az esperesi jelentésbe, csupán tudomásul vétetett; a lelkészi könyvtárnok számadásának megvizsgálására küldöttség megy, mely azt is megnézi, hogy a könyvtárnok miképen kezeli a könyveket.

Egyházkerületre rendes képviselőkké papi részről Biró Lajos, világi részről dr. Tóth Jenő választottak.

Király Antal négy rendbeli indítványa ezen a gyűlésen tárgyalatott. Első indítványát, hogy a belhivatalnoki fizetéseket az egyházak készpénzre változtassák, azzal a módosítással fogadta el a gyűlés, miszerint nem kényszeríti, de ajánlja, hogy a hol jónak látják és a viszonyok is olyanok, az egyházak változtassák pénzre a belső emberek jövedelmét képező terményeket.

Az a második indítványa, hogy az esperes nyomtassa vagy litografáltassa a körleveleket, nem fogadtatott el, hanem fentartotta közgyűlésünk a régi szokást, mely szerint írott körlevelet küld az esperes az egyházmegye négy körében az egyházakhoz. A Debreczeni Protestáns Lapra nézve tett harmadik indítványát, hogy azt fele költséggel az egyházak járassák, féllal a lelkészek fizésenek elő, bármennyire óhajtja is közgyűlésünk e lapnak terjedését, *kényszerítő* határozattal nem tehetette kötelezővé. De melegen ajánlotta minden egyháznak, minden lelkésznek, hogy e mostanában igen jeles tartalmú egyházi lapot járassák és terjeszszék.* — Negyedik indítványa, hogy az egyházmegyei gyűlésre menő lelkészek napi és fuvardija egy külön pénztárból fedeztessék, nem fogadtatott el, hanem a gyűlés a régi gyakorlatot hagyta érvényben.

Érdekes vitát keltett a f. évi konventi jegyzőkönyv 53. pontjába foglalt indítvány, mely szerint „egyházaink állandóbb alapra fektetése, híveink el nem viselhető terheinek csökkentésére, a tőkesegélyi módosítók felhasználásával tétessenek meg a kezdeményező lépések” stb.

Voltak, kik elleneztek, hogy ez által lekötessék a lelkészek segélyezésére fordított összegeknek egy bizonyos hányada, mégis végül — tekintve a célnak szükséges és magasztos voltát, közgyűlésünk egyenlő akarattal helyeselte gróf Degenfeld József úrnak ezt az indítványát.

Ugyancsak a nevezett konventi jegyzőkönyv 57. pontja utasítására összeállított a tőkesegélyre szorult egyházak névsora oly rendben, a mint a segélyezés szükséges.

Egész halmaz volt a kérvény, melyet jó reménnyel

* Hálás köszönettel fogadjuk a megtisztelő elismerést.

Szerkesztő.

küldünk a közalaphoz, a ref. segély-egylethez, államsegélyért.

A közvetlenül egyes egyházakat érdeklő ügyek közül megemlítem a t.-ujlakit, a hol mindnyájunk fájdalmára az ev. ref. iskola megszűnt. Vajjon felállítatik-e valaha! Megemlítem a t.-ujhelyit, hol a templom környékét az Ujhelyi-család azzal a kikötéssel adományozta a ref. egyháznak, hogy oda temetkezessék. A hajdan ref. Ujhelyi-családnak most egy katolikus utódját temettek oda. A lelkész több érthető oknál fogva folyamodott most, hogy az egyházmegye tiltsa meg az odavaló temetkezést. A polgári törvény rég eltiltotta azt. Az egyházmegye ügyészére bízta az ügy elintézését. Megemlítem a gödényházi esetet, mely abból áll, hogy ott több egyházi tag igavonó marhául teheneket használ. A lelkész fizetésének kulcsa pedig az igavonó marha, vagyis az igavonó marhák száma szerint állapítják meg a proventet. A presbiterium azonban úgy gondolkodott, hogy a tehen nem igavonó, ha szántanak, ha gazdálkodnak is vele azért az után nem úgy szabta meg a proventet, mint az ökor és ló után, mi miatt a lelkész fizetése nagyot csökkent. A lelkész hát folyamodott az egyhm. közíg. bírósághoz, hogy döntsön a kérdésben. És úgy döntött, hogy azok a tehenek, melyekkel szántanak és dolgoznak, igavonó állatok. Van a föld kerekéségén még olyan hivatal, melynek javadalmazása körül ilyen kérdések merülnek fel; Fegyelmi ügy egy sem volt.

Biki Ferenc,
egyh. m. főjegyző.

A debreczeni ev. reform. egyházmegye közgyűlése.

Egyházmegyénk ez évi őszi közgyűlése szept. hó 24-én tartatott meg Debreczenben, Davidházy János esperes és Nadányi Miklós egyh. megyei gondnok elnöklése alatt.

Esperesünk gyűlést megnyitó buzgó imádsága után megállapított a terjedelmes tárgysorozat, melynek közérdekűbb részei a következők:

Örvendetes tudomásul vétetett, hogy a bakonszegi első osztályú egyházba, az egyházi életünk terén kiváló érdemeket szerzett Szele György egyházm. főjegyző, H. Sámsonban pedig a szép reményekre jogosító Jánossy Zoltán debreczeni s. lelkész választottak meg rendes lelkészekül, legyen velök s munkájukon a nagy Isten áldó kegyelme.

Dr. Tüdös János egyh. m. vil. jegyző megszaporodott hivatalos teendői miatt állásáról lemondott, lemondását a közgyűlés sajnálattal vette tudomásul s eddigi buzgó, lelkiismeretes működéséért köszönetét nyilvánítván, a szavazást az új választásra elrendelte.

Lemondott a másik világi jegyzőnk Fráter Barnabás is, azonban a közgyűlés szíves kérelmének engedve, lemondását mindenek jóleső megalégedésére visszavonta.

Olvastatott esperes urnak, az egyháziátogatásról szóló, tőle megszokott kiváló gonddal szerkesztett jelentése, mely szokás szerint egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétetik.

Adomány és hagyomány 6843 frt folyt be a letűnt év folyamán.

Vértesen özv. Nagy Mórliczné szül. Kabdebó Mária r. kath. vallású urnó a templomba egy diszes szélfogót és egy értékes urasztali terítőt készítettet, ezeken kívül a templom-kertet léczes kerítéssel körül vétette; adományainak értéke a 300 forintot meghaladja. Egyházmegyei közgyűlésünk, az egyházunk iránt kiváló jóindulatot tanúsító urnó szívét áldozatkészségeért jegyzőkönyvileg fejezi ki köszönetét.

Szomorú jelenség, hogy a polgári házasságra lépő egyháztagek között megdöbbentően szaporodik azoknak a száma, kik az egyházi esketést mellőzik, sőt ezek között van már egy presbyter is.

Közgyűlésünk felhívja a lelkészeket és presbitereket ez ügyben a kiváló örökösre s meghagyja, hogy a lelkészek az egyházi esketést — a régi szokástól eltérőleg — minden időben, tehát ünnepnapokon is teljesítsék. A lelkészek hassanak oda, hogy az egyházi fegyelem alatt álló egyházi hivatalnokok az egyház áldását vegyék igénybe, mit ha tenni nem akarnának, szólíttassanak fel a hivatalokról való lemondásra s ha nem engedelmessé válnak, vonassanak fegyelmi eljárás alá.

Nadányi Miklós e. m. gondnok, Fráter Barnabás, Széll Farkas, Bernáth István és Szunyogh Szabolcs egyh. vil. tanácsbírák, az esperesi hivatal teendőinek megszorodása s a káplánszükségre tekintettel indítványozzák, hogy az esperesi tiszteletdíj, mely eddig 160 frt volt, emeltesse fel az 1898. évre 300 frtra, az 1899. évtől kezdve pedig állandóan évi 500 frtra; egyszersmint kimutatják az ugy megszorodó kiadásra vonatkozó fedezetet.

Közgyűlésünk az esperesi tiszteletdíjat az 1898/9. évről elkezdve felemeli évi 400 frtra s megbizsa az egyházm. gazdasági bizottságot, hogy ennek előállításáról a jövő évi költségvetésben gondoskodjék.

Az egyházmegyei lelkészi kar indítványa egyházmegyei egyházi értekezletek alakítási tárgyában tudomásul vétetett.

Az egyházmegyei lelkészi kar, egyrészt a belhivatalnoki kar szegénységére, másrészt a papi pályára készülő ifjak évről-évre mutatkozó csekély számára tekintettel azt indítványozza, hogy kéressék fel a felsőbb egyházi hatóság valami oly nemű intézkedés létesítésére, melynél fogva a belhivatalnokok gyermekeinek, valamint a jobb tehetségű szegény fiuknak — mint a kiből éppen a belhivatalnoki pályára lépők volnának várhatók — tanulói pályára lépése s azon haladása lehetőleg könnyűvé tétessék.

E célból indítványozza:

1. Egy oly intézet felállítását, hol a belhivatalnokok gyermekei és azok, kik egyházi pályára lépendők, ingyen ellátás mellett kellő gondozásban részesüljenek.

2. Az illető lelkész ajánlatára a jobb igyekezetű szegény gyermekek a I pont alatt jelzett intézetbe vitessenek fel.

3. A felekezeti irány és vallásos nevelés lehetőleg kiterjesztett alapon ápolassék.

Egyházmegyénk az indítványt pártolólalag terjeszti fel az egyházkerületi közgyűléshez.

Az egyházmegyei lelkészi kar indítványozza, hogy a „Debreczeni Prot. Lap“, mely kiváló irodalmi színvonalon szerkesztve, hű visszatükrözője azon iránynak, mely, az egyházi élet terén újabb időben felmerült viszonyok között egyházkerületünk meggyőződésével megegyezik: ajánltassék az egyházkerület anyagi támogatására, egyszersmind a testvér-egyházmegyék is kéreszenek fel ez indítványban foglaltak támogatására.

Az indítvány elfogadtatván, ajánlva terjesztetik fel az egyházkerületi közgyűlés elé.*

Tanító gyámintézeti pénztárnoknak megválasztott újból Rítókh István kabai tanító, ki e hivatalt eddig is közmegelegedésre viselte.

A tanügyi bizottság előterjesztéséből kifolyólag az

* A nt. egyházmegye jóakarátú elismerése nagyértékű jutalom szerény munkálkodásunkért. Szerkesztő.

iskolák tanítói utasítatnak, hogy az évi jelentésnek iskolákra vonatkozó részeit figyelemmel elolvassván, az ezekben netalán jelzett hiányokat a következő évre pótolják.

Az iskolalátogatók az évi jelentésnek — az ő körükben eső iskolákat illető — tartalmát szintén figyelembe véve, kellő gonddal ellenőrizzék, hogy a hiányok pótlására vonatkozó utasításokat akár az egyházak, akár a tanítók követték-e?

A Némethy Lajos lemondásával megürült tanügyi bizottsági tagsági helyre Mitrovics Gyula debreczeni lelkész választatott meg.

Közalapi tökesegélyre ajánltattak a péterszegi, tépei, f.-a.-józsi és szepesi egyházak.

Bakonszegen a Nadányi-féle 35,000 frtos hagyatékából a kiskorúakat illető 17,500 forintot az egyház felvette, a nagykorúakat illető részt pedig ezeknél hagyta 1898. máj. 1-ig.

Az egyházmegye utasította az egyházat a 17,500 forint jelzálogilag biztosítására.

A bakonszegi egyház utasított, hogy a Nadányi hagyatékra vonatkozólag kezelési szabályt készítsen s azt az egyházm. gazdasági tanácshoz terjeszse be.

A b.-tordai egyház a Nadányi hagyatékot, 10,000 frtot kezeihez vette s annak házi kezelését határozta el s idevonatkozó kezelési szabályzatát beterjesztette, mely véleményezés végett a gazdasági tanácsnak kiadott.

A Nadányi-féle hagyatékért a család előtt hálás köszönetét egyházmegyénk jegyzőkönyvi kivonaton fejezi ki.

A b.-ujfalui egyházban a f. évi aug. 22. tartott egyháztanács gyűlésen mindkét egyházkerületi főjegyzőjelöltre 8—8 szavazat esett s szavazatával a lelkész döntött; e határozat ellen 2 presbyter felebbezett azon alapon, hogy a gyűlésre 24 órával előbb meghíva nem voltak.

A b.-ujfalui lelkész a mellékletben csatolt meghívót aug. 21-én állította ki, s a gyűlés tárgyában maga is beszélt az egyik felebbezővel; a másik felebbező pedig az egyházi előadása szerint az utcán szintén meghívott.

Az ügy érdemében egyházmegyei közgyűlésünk nem határozhatott, miután az ügyiratok közt levő gyűlési meghívó a lelkész által szabályszerűleg bocsátatott ki s a hiteles jegyzőkönyvi kivonaton szintén mellékelte egyháztanács határozat szabályszerűleg hozatott s így sem a lelkész, sem az egyháztanács eljárása nem szolgálhat alapul a neheztelt határozat megsemmisítésére; hanem a dolog a gyűlési meghívó kézbesítésével megbízott egyházi eljárásán fordul meg, ez pedig az illető egyházi ellen indítandó fegyelmi eljárás útján deríthető fel, az egyházi fegyelmi ügye pedig az egyházi törv. 277. §-a szerint az egyházközségi bíróság hatáskörébe tartozik: ugyanazért a felebbezés az azt benyújtóknak ily irányban való eljárás végett visszaadott.

A tanítói korpótlékokért való folyamodványok 1898. febr. 1-ig adandók be az esperesi hivatalhoz, ellátva a főtiszt. püspök úr körlevelében jelzett okmányokkal, azon különbséggel, hogy eredeti díjlevél nem csatolható, annak esperesileg hitelesített másolata csatolassék. Az esperesi hivatal fogja aztán a folyamodványokat együttesen tovább terjeszteni.

A henczidai birtokosság egy egyházi adó alapítványt, a henczidai ev. ref. egyházközség pedig egy ev. ref. iskolai alapítványt létesített s ezeknek alapítólevelei a gyűlés által tudomásul vétettek s az alapítók iránt e. megyei közgyűlésünk köszönetének adott kifejezést.

Debreczen város nemes tanácsa — esperesi kérelemre — a martinkai kisdud egyháznak iskolaépítésre 14,000 drb téglát, 153 folyóméter nyárfát 20 köbméter

tömör tartalommal, 60 folyóméter tölgyfát 7.5 köbméter tömör tartalommal adományozott.

Egyházmegyénk a nagybecsű adományokért jegyző-könyvileg hálás köszönetét fejezi.

Az esztári hosszú lejáratú kölcsön ügye, melynek rendeltetése a tavaszi gyűlési tudósításban részletesen ismertetve volt, s az idevonatkozó kezelési szabályok helyben hagyattak.

Mire az ebéd ideje érkezett, a tejedelmes, de gondosan előkészített tárgysorozat letárgyaltatott s közgyűlésünk az elnökség éltetése mellett véget ért.

Bírósági ülés tartására szükség nem volt.

Sz. L.

A tiszántúli ev. ref. egyházkerületi egyházi értekezlet közgyűlése Szatmártt.

— 1897. év szeptember hó 21-ik napján. —

(Folytatás.)

Világi alelnök, valamint *Isaák* Dezső vál. tag indítványozzák, hogy Balogh Ferencz elnöki megnyitója s az üdvözlő beszédek kinyomassanak. Az értekezlet úgy határozott, hogy nemcsak ezeket, hanem a közgyűlés előtt elmondott és felolvasott összes értekezéseket, határozati javaslatokat és indítványokat, valamint az ünnepi egyházi beszédet is Emlékkönyvben kinyomatja s a tagoknak tagsági díjuk fejében megküldi. Az Emlékkönyv szerkesztésével *Balogh* Ferencz e. alelnököt, dr. *Bartha* Béla és dr. *Erdős* József Debreczenben lakó jegyzőket bízta meg.

Ezután következett az értekezlet egyik legfontosabb tárgya. Világi elnök úgy sajtát, mint tisztársai és a választmány nevében is beterjeszti lemondását, mert a megbízatás három éves időszaka lejárt. Előterjeszti a választás egyhangú, az értekezlet jól felfogott érdekeinek megfelelő, a pártoskodást mellőző végrehajtása céljából a nagyválasztmányi előértekezlet javaslatát. Ezzel szemben 10 tag szavazást kér s a nagyválasztmány javaslatával szemben egy másik nyomtatott listát akar érvényesíteni, a mely listára Kiss Áron püspök és gróf Degenfeld helyett Szabó Jánost és Ujfalussy Bélát akarja az elnöki, Erdős József helyett Illyés Endrét, Ujfalussy Béla helyett Mezőssy Bélát a jegyzői székben látni. Vil. alelnök figyelmezteti a gyűlést a pártoskodás kerülésére, György Endre a szavazás nehézségeire,* ha szavazásra kerül a sor, az egész napot azzal kell eltölteni. Zoványi tiszaföldvári lelkész a szavazás mellett szól s Kiss Áron és gróf Degenfeldet díszelnökökül ajánlja. Ekkor a szavazást kérő lapról egy aláíró törölteti nevét s a többiek is elállnak óhajtasuktól s a választások egyhangulag mennek végbe a következő eredménnyel:

Egyházi elnök: *Kiss Áron* püspök, világi elnök: gr. *Degenfeld* József főgondnok. Egyházi alelnök: *Balogh* Ferencz theol. tanár, világi alelnök *Simonffy* Imre, debreczeni főgondnok, kir. tan. polgármester. Egyházi jegyzők: dr. *Erdős* József hittanár, *Biky* Károly esperes, világi jegyzők: dr. *Bartha* Béla jogtanár, *Ujfalussy* Béla egyházkerületi tanácsbíró, illetőleg a gyűlésben bejelentett s rendkívüli elfoglaltságával indokolt lemondása után dr. *Mezőssy* Béla orsz. gy. képviselő. Pénztárnok: *Zsigmond* Sándor esperes.

* György E. tapintatos és erélyes felszólalása különösen nagy szolgálatot tett a választások békés megejtésének s bár mi is szívesen láttuk volna Ujfalussy Bélát ismert buzgóságával egyik alelnöki székben, de különösen örülünk annak, hogy a kerületi elnökök megválasztása által biztosítva lett az a szükséges kapcsolat, a melynek az Értekezlet és a hivatalos kerület között mulhatatlannal meg kell lenni.

Szerkesztő.

A nagyválasztmány ismét megválasztott nőtagjai: Hegyi Mihályné Debreczen, Kiss Áronné Debreczen, Ujfalussy Sándorné, özv. Révész Bálintné Debreczen, gr. Ráday Gedeonné Bpest, Gencsy Albertné, gr. Degenfeld Gusztávné Téglás, Isaák Dezsőné N.-Szekeres, özv. Kovács Ferenczné H.-M.-Vásárhely, Bay Ilona Debreczen, Ritoók Zsigmondné N.-Várad, Veres Lászlóné Debreczen, özv. Vályi Jánosné Majtis, Simonffy Imréné Debreczen, Medve Kálmáné Debreczen. Ujjonnan megválasztottak: gróf Tisza Istvánné Kocsord, gróf Degenfeld Sándorné Erdőszáda, Lipcsey Józsefné Tiszafüred, Farkas Antalné Szatmár.

A nagyválasztmány egyházi tagjai: Szabó János esperes, Széll Kálmán esperes, Garzó Gyula lelkész, Nagy István esperes, Soltész János lelkész, Joó István egyházker. középisk. felügyelő, Kiss Albert lelk., orsz. gyűl. képviselő, Könyves Tóth Kálmán lelkész, Szabó Károly esperes, Sütő Kálmán esperes, Némethy Lajos lelkész, Dávidházy János esperes, Dicsőfi József lelkész, Csiky Lajos hittanár, Tóth Sámuel hittanár, Szeremley Sámuel lelkész, Soltész László lelk., Gulyás Lajos lelk., Csernák István esperes, Tabajdy Lajos lelkész, Görömbei Péter esperes, Mitrovics Gyula lelkész.

A nagyválasztmány világi tagjai: dr. Hajnal István, Rásó Gyula alispán, Márk Endre e. ker. ügyész, Széll Farkas kir. táblai tanácselnök, Puky Gyula kir. táblai elnök, dr. Farkas Antal e. ker. főjegyző, ügyv. kam. elnök, Horthy István e. megyei gondn., főrendiházi tag, Ritoók Zsigmond kir. táblai elnök, Thaly Kálmán orsz. gy. képviselő, Tisza Kálmán volt miniszterelnök, György Endre egyh. ker. tanácsbíró, dr. Imre József városi orvos, dr. Várady Zsigmond ügyvéd, Uray Imre e. m. gondnok, dr. Kovács Sándor jogtanár, Isaák Dezső e. m. gondnok, Szöllőssy Antal e. m. gondnok, dr. Nagy Zsigmond gymn. tanár, Hérmán Mihály egyházi főgondnok, polgármester.

Az új választás megejtése után *Mitrovics* Gyula indítványára a lelépett tisztikarnak köszönetet szavaztak.

Ezután öt percznek nevezett, tényleg jó félóraig tartott szünet következett, mely alatt Szatmár város gazdag villás reggelivel vendégelte meg az értekezletnek választási izgalmaiktól fáradt tagjait.

Szünet után *Márk* Endre indítványára egyhangulag elfogadják, hogy az ujonnan választott, de jelen nem levő világi elnököt táviratilag üdvözljék, mi megtörténvén, a választást elfogadó meleg válasz még a gyűlés folyamán megérkezett és nagy lelkesedést keltett.

Következett *Garzó* Gyula szabad előadás a diakonusi intézményről, mely körülbelül másfél órát vett igénybe. Részletekbe bocsátkozás nélkül megemlítjük, hogy ez intézménynek őskeresztyén és németországi fejlődés történetének ismertetése és a magyarországi viszonyokkal egybevetése után következő határozati javaslatot terjesztett elő:

„Mondja ki az értekezlet, hogy: 1. A gyülekezeti diakonia felállítását az evang. alapon álló magyar kálvinizmus szellemében s a presbiteriumok fenhatósága alatt szükségesnek itéli és melegen ajánlja. 2. A diakonia ügyének történeti alapon való megismertetése céljából előadásokat rendez s irodalmi téren is oda törekszik, hogy ez ügynek tanulságos közkinésé legyenek. 3. A diakonia munkatérén nemcsak diakonusokat, hanem diakonisszákat is alkalmazni kíván, s az utóbbiak kiképzésére nézve Debreczenben, az ugynevezett ispotály-templom melletti menházat illetőleg telephet gondolja a legmegfelelőbb helyiségnek.”

A gyűlés ez indítványt elfogadta.

(Vége köv.)

Dr. Bartha Béla.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A tiszántúli ev. ref. egyházkerület egyházi főjegyzőjére beadott szavazatok f. október hó 1-én számítottak össze s állapított meg a küldöttség által a szavazás eredménye véglegesen. Az első összeszámlálás, mely szept. 18-án történt, mindkét jelöltre egyenlő szavazatot (368) eredményezett, az egyházkerület eldöntése alá terjesztetvén a szabolicsz megyei kércsi egyház szavazata, azon okból, mert ez egyház szavazati joga akkor a küldöttség által kétségtelenül megállapítható nem volt. Az utólagosan beadott krassói szavazat pedig elfogadható nem lévén, felbontatlanul terjesztetett az egyházkerület elébe. Időközben azonban kitűnt, hogy a szavazatok összeszámlálásánál tévedések történtek s némely formai hiányok is elkerülték a küldöttség figyelmét. Midőn e tévedések némelyike kétségtelenné vált: a küldöttség a nagy felelősség érzetében nem tehetett egyebet, minthogy elhatározta a szavazatoknak új és a legszigorubb pontosság alkalmazásával történendő összeszámlálását, a mi annyival inkább kötelessége volt a küldöttségnek, mert az első összeszámlálás eredményéből látható volt, hogy csak néhány szavazaton fog megfordulni az, hogy ki legyen a kerület főjegyzője. Az új összeszámlálás a legnagyobb figyelemmel megtartatván, a formailag érvénytelen szavazatoknak mindkét oldalról való leszámítása, a kércsi szavazatnak, valamint a Dicső József-re adott szavazatnak is beszámítása mellett az eredmény az lett, hogy Zsigmond Sándor h.-szoboszlói lelkész, a.-szabolc.-hajduvidéki esperes 364, Dicsőfi József debreczeni lelkész pedig 360 szavazatot nyert. Három egyház szavazata, minthogy a gondnoknak, illetőleg a lelkésznek ebbeli minősége kitüntetve az aláírásnál nincsen (a mely szavazatok közül kettő Zsigmond Sándorra, egy Dicsőfi József-re esett), a kerülethez fog felterjesztetni. Ez eredmény szerint főjegyzővé 4 szótöbbséggel Zsigmond Sándor választott meg.

— A nagy harcz tehát el van döntve a tiszántúli ev. ref. egyházkerületben. A belmissió ismeretes túlzásaival szemben hivatalos és nem hivatalos egyház, az egész lelkészi kar, mint egy test, foglalt állást, tüntetőleg csatlakozva a szatmári értekezleten is az általunk képviselt józan felfogáshoz. E nagy diadal kivívásában, lelkészi karunknak józan értelme és hagyományos magyar református hithűsége mellett, kiváló érdeme van Eröss Lajosnak, Ferenczy Gyulának s legújabbban Gergely Károlynak, a szatmári értekezlet érdemes előadójának, a kiknek az elismerésből csakugyan az értekezlet alkalmából is bőven kijutott. Most már Erdélytől, az erdélyi lelkészi kartól várjuk az állásfoglalást, hogy ekként a reformátusság zöme, a keleti rész, a Tiszán innen és Tiszán túl Erdélylyel együtt megtisztíttassék attól a nyugati beteges irányzattól s nyugatról csak az becstassék be hozzánk, a mi hitelvi hagyományainkkal s a magyar józan értelemmel megegyezik s vallásos életünk helyes fejlődését biztosítja.

— Debreczeni főiskolánk gymnasiumi tanárkara az ifjúság vallás-erkölcsi nevelése, közelebről a hazafias érzület ébrentartása és fejlesztése céljából szépen sikerült ünnepélyt rendezett szept. 29-én d. e. 8 órától a főiskolai oratóriumban azon kettős alkalmából, hogy II. Vilmos német császár oly jelentőségteljes formában és nyomatékkal emelte ki nemzetünk érdemeit a multban, haladását a kultúra terén a jelenben s Magyarország sulyát az európai kultur államok sorában; másrészt pedig, hogy Felsőes Királyunk a legközelebb mult

napokban nemzeti nagyságunk legkiválóbb történelmi alakjainak szobrai saját udvartartása költségén Budapest székes fővárosában felállíttatni rendelte s ezáltal nemzetünkkel szívben és érzésben való összeforradását oly fényesen dokumentálta. Az összes gym. tanuló ifjúság, számos akad. és képezdei ifjú a mennyit a terem befogadhatott, jelent meg az egész gymn. és képezdei tanárkarral s több akad. tanárral, kik főt. Kiss Áron püspök, Némethy Lajos lelkész s Márk Endre kollegiumi ügyészszel vettek részt az ünnepélyen. Közéneklés után Mácsay énektanár kitűnő vezetése alatt adta elő a főisk. énekkar Jókai Király-hymnuszát nagy sikerrel. Csiky Lajos főisk. lelkész-tanár mondott azután emelkedett szellemű szép alkalmi imát, melyet lapunk tárczájában közlünk. Majd Dóczi Imre főgymn. igazgató adta elő lendületes beszédben az ünnepelés célját s felolvasván II. Vilmos császár és Ó Felsege, a magyar király beszédjeit, találóan és megkapó melegséggel s lelkesedéssel vázolta azoknak messzekiható jelentőségét. Nagyhatású beszédje írásba nem foglaltatván, azt sajnálatunkra szószerint nem közölhetjük, valamint Nagy Elek főgymnasiumi tanárét sem, a ki találóan jellemezte történelmünk azon kimagasló alakjait, a kiknek emléke a királyi akaratából szobrok által fog megeleveníttetni. A tanulságos és megragadó ünnepély a Szózat éneklésével ért véget.

— Csilléri Benő, a kecskeméti ref. jogakadémia veterán tanára nyugalomba lépett, mely alkalmattal kartársai és tanítványai búcsú-ünnepélyt rendeztek tiszteletére.

— Választás. Komádiban a reform. egyház Csák József ménes-gyoroki lelkészt választotta meg lelkipásztorává.

— Házi kincstár. Luther M. evangéliomai egyházi beszédei (Hauspostillen) magyar fordításban 130 nagy negyedrért ív, díszes aranynyomású kötésben, művészi képekkel illusztrálva, példányonként 12 frtért, (lelkészeknek, tanítóknak, valamint több példány megrendelése esetén: 10 frt.) esetleg részfizetésre is megrendelhető a fordítónál Zábrák Dénes soproni ev. lelkésznél. Ugyanott kapható: „Krisztus az én életem“ egyházi beszédek. I. k. 3 frt; II. k. 2 frt 50 kr.

TARTALOM-JEGYZEK: Megnyitó alelnöki beszéd. Balogh Ferencz. — Ferenczy Gyula bizottsági előadó beszéde. — Tárcza: Imádság. Csiky Lajos. — Közéletünk: A körös-ladányi lelkészválasztás. — A mármaros-ugocsai ev. ref. egyházmegye közgyűlése. Biki Ferencz. — A debreczeni ev. reform. egyházmegye közgyűlése. Sz. L. — A tiszántúli ev. ref. egyházkerületi egyházi értekezlet közgyűlése Szatmárt. Dr. Bartha Béla. — Különfélék. — Pályázat.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BACZONI LAJOS.
Szerkesztő-társ: FERENCZY GYULA.

Pályázat

a beregi ev. ref. egyházmegyében a nagy-muzsalyi ev. ref. lelkészi állomásra, melynek jövedelme az 1895. évi egyházmegyei közgyűlés 31. sz. határozatában föld és proventuálék fölszámításával, 630 forint, vagyis 1260 koronára van értékelve s így harmadosztályu.

A kellően felszerelt pályázati kérvények nt. Sütő Kálmán ev. ref. esperes úrhoz f. év október (30.) harminczig Munkácsra küldendők.

Debreczen, 1897. szeptember 30.

KISS ÁRON,
püspök.